

การพัฒนาแบบแผนการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล
ด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
The Development of a Model for Developing Professional
Teachers in the Digital Age through the Process of
Professional Learning Community under
Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4

สุชาดา เมฆพัฒน์^{*1}, ถนัด บุญชัย², ภูเบศ พวงแก้ว³, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์⁴
Suchada Mekkaphat¹, Thanat Boonchai², Phubet Puangkaew³,
Sirimas Kosanpipat⁴

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Doctor of Education Program in Educational Administration,
Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University
First/Corresponding Author, E-mail: suchadamekka@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2) เพื่อพัฒนาแบบแผนการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมายได้จากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการจัดประชุมกลุ่มย่อยของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหำร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูมืออาชีพมี 7 ด้าน ได้แก่ (1) ความเป็นครู (2) จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู (3) ความสามารถ

ด้านวิชาการ (4) คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล (5) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (6) ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิผล (7) นักวิจัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.19; S.D.=0.88) ส่วนปัญหาการพัฒนาครูมืออาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.11; S.D.=0.70) 2) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล โดยได้รูปแบบ POSES TEACHER ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ (1) P: Principle (หลักการ) (2) O: Objective (วัตถุประสงค์) (3) S: System (ระบบกลไกการพัฒนา รูปแบบ) ได้แก่ 3.1 T: Teacher (ความเป็นครู) 3.2 E: Ethics (จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ) 3.3 A: Academic (ความสามารถด้านวิชาการ) 3.4 C: Computer & Digital Technology (คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล) 3.5 H: Human Relationship (การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) 3.6 E: Efficiency & Effectiveness (ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิผล) 3.7 R: Researcher (การเป็นนักวิจัย) (4) E: Evaluation (การวัดและประเมินผล) (5) S: Success (เงื่อนไขความสำเร็จ) องค์ความรู้จากการวิจัย คือ ได้รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลที่เรียกว่า POSES TEACHER

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; การพัฒนาครูมืออาชีพ; ยุคดิจิทัล; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the current state and problems and 2) to develop a professional teacher development model in the digital age through the process of a professional learning community under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office 4. This research employs a mixed-method approach. The target group consists of 50 people which are selected by purposive sampling. The research tools consist of a questionnaire for a quantitative, and a semi-structured interview and focus group discussion with 11 key informants for a qualitative. The data are analyzed by percentages, means, and standard deviation for quantitative and content analysis for qualitative.

The research findings indicate that 1) the current state for developing a professional teacher, overall, has a moderate level ($\bar{X}$ =3.1; S.D.=0.88) which are as follows: (1) teacher, (2) ethics, (3) academic, (4)

computer and digital technology, (5) human relationship, (6) efficiency and effectiveness, and (7) researcher. The problems of professional teacher development are overall at a high level ($\bar{X}=4.11$; S.D.=0.70). 2) The development of a professional teacher development model in the digital age, it is called POSES TEACHER that consists of five important elements: (1) P: principle, (2) O: objective, (3) S: system and the mechanism system for model development, namely 3.1) T: teacher, 3.2) E: ethics, 3.3) A: academic, 3.4) C: computer and digital technology, 3.5) H: human relationship, 3.6) E: efficiency and Effectiveness, 3.7) R: researcher, 4) E: evaluation, and 5) S: success. The body of knowledge found from this research is the POSES TEACHER which is the professional teacher development model in the digital age.

Keywords: Model Development; Professional Teacher Development; Digital Age; Professional Learning Community

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคสมัยที่สังคมได้เชื่อมต่อกับเทคโนโลยีที่มากด้วยพลังและประสิทธิภาพบนฐานของความซับซ้อนและศักยภาพสูง เพื่อตอบสนองคุณภาพชีวิต ปรับบทบาทหน้าที่และกฎกติกาในการบริหารการศึกษา เช่น บทบาทครูต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นโค้ช ที่ปรึกษาและผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน ไม่มีการแบ่งชนชั้น ทุกคนสัมผัสจับต้องได้ นำคนไทยก้าวข้ามกรอบคิดของการศึกษาแบบเดิมด้วยการผสานพลังสร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ตอบสนองการเรียนรู้ เชื่อมการสร้างเศรษฐกิจไปจนถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพบนแพลตฟอร์มดิจิทัล (ชูเกียรติ ไชยทวีวัฒน์กุล, 2563) การศึกษาไทยในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญกับทุกคน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับทุกคนโดยเฉพาะผู้เรียนจะสามารถเข้าถึงเนื้อหาบทเรียน การเรียนการสอนที่หลากหลายและมีคุณภาพผ่านพื้นที่เสมือนจริง หนังสือออนไลน์และเครื่องมือการเรียนรู้อื่น ๆ ทำให้การศึกษาไม่มีข้อจำกัดทั้งเวลาและสถานที่ ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ตามความต้องการของตนเอง แลกเปลี่ยนความรู้ และ

ประสบการณ์กับผู้อื่นได้ทั่วโลก ไม่มีข้อจำกัด รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการแก้ไข ปัญหาในชีวิตประจำวันและพัฒนาตนเอง ประเทศชาติต่อไปได้

ดังนั้น การศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องอาศัยกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงซึ่งจะเป็น ปัจจัยสำคัญของการยกระดับความสามารถในการแข่งขันเช่นเดียวกับการศึกษาที่มี คุณภาพ ย่อมต้องพึ่งพากำลังคน คือ ครูที่มีคุณภาพ ประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับ การพัฒนาศักยภาพของครูให้มีสมรรถนะและมีความสามารถเพียงพอต่อการเป็นหนึ่ง ในเสาหลักแห่งการพัฒนาประเทศ เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ให้ เจริญก้าวหน้า เช่น การพัฒนาสังคม การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้คน ไทยมีแนวคิดและวิถีปฏิบัติในกรอบของประชาธิปไตย สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2559) ที่กล่าวไว้ว่า ต้องพัฒนาคุณภาพครูให้มีสมรรถนะเพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพ คนไทยยุคใหม่ เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญของการศึกษาและมีส่วนในการพัฒนา สังคม ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ให้ความรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ปัจจุบันครู ต้องปรับบทบาทของตนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมแก่ศิษย์ ปรับรูปแบบการ สอนจากครูเป็นศูนย์กลางเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ปรับบทบาทของครูเป็นผู้ฝึกสอน ผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มากที่สุด และที่สำคัญที่สุดต้องมีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นครูให้มาก เป็นผู้มีรู้ความสามารถและคุณธรรมเพื่อพัฒนาลูกศิษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นทั้งคนดี คนเก่งและมีความสุขควบคู่กัน

ด้วยเหตุผลที่ว่า ครูเป็นคนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ครูควรมี ลักษณะความเป็นครูมืออาชีพ คือ ผู้ที่เพียบพร้อมในทุกด้านทั้งมีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการให้การศึกษา เอาใจใส่ดูแล อบรมศิษย์ให้มีความประพฤติดี วางตัวดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู จัดการเรียนการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาตนเองและศิษย์ให้มีทักษะการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง (พินสุดา สิริธรรังศรี, 2557ก; 2557ข) สอดคล้อง กับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2556) ที่ให้ความหมายของครูมือ อาชีพว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีประสบการณ์สูงและปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ส่วน ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2557) ได้เสนอไว้ว่า ครูยังต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและ ต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคตทั้ง 8 ประการ (C-teacher) คือ 1) Content ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี 2) Computer (ICT) ครู ต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน 3) Constructionist ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองและวาง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทน รวมทั้งเกิดทักษะที่ต้องการ 4) Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาหรือกับชุมชน 5) Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะแบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครูและนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน 6) Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อและการนำเสนอ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) Creativity ครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน 8) Caring ครูต้องมีหัวใจต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อนักเรียน แต่ทั้งนี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันหาแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง ครูต้องมีโอกาสได้เข้ารับการอบรมเทคนิคการสอนใหม่หรือได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเดียวกันด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community; PLC)

กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สู่สถานศึกษาเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักการศึกษา ในโรงเรียนได้รวมตัว รวมพลัง ร่วมมือกันทำงานเป็นคณะ รวมทั้งการรวมตัวกันในโรงเรียนเดียวกันหรือต่างโรงเรียนกันก็ได้ หากอยู่ห่างไกลกันก็ใช้การออนไลน์หรือผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ เน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครู และการเสริมพลังอำนาจในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้พัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ คุณธรรม ทักษะชีวิต เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ฯ แผนฯ ชาติ (2564) กล่าวไว้ว่า กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นสถานที่สำหรับปฏิสัมพันธ์ลดความโดดเดี่ยวของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน ปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนหรืองานวิชาการโรงเรียน ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและสร้างสรรค์การเรียนรู้ร่วมกัน เหมือนเป็นแรงผลักดันให้สมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดความต้องการและความสนใจ เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพสู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งระบบโรงเรียน จึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับธรรมชาติทางวิชาชีพร่วมกันในโรงเรียน จะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทางวิชาชีพ มีฉันทะและศรัทธาใน

การทำงานครูเพื่อศิษย์ร่วมกัน บรรยายภาคการอยู่ร่วมกันจึงเป็นบรรยากาศชุมชน
กัลยาณมิตรทางวิชาการ

ดังนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงหมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันและ
รวมพลัง การรวมตัวกันของครู ผู้บริหารและนักการศึกษา ทำงานร่วมกันเป็น
คณะทำงานบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรโดยมีวิสัยทัศน์
เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารผู้ดูแลสนับสนุนสู่การ
เรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ คุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสิทธิผล
ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนแห่ง
การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้ ผลการวิจัยของนันทน์ภัส ชัยสงคราม (2561) ยังกล่าวไว้
ว่า หากดำเนินการในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีผลดีทั้งต่อ
นักเรียนและครูผู้สอน ในแง่ผลดีต่อครูผู้สอน เช่น ครูจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงาน
มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุพันธกิจมากขึ้น รวมทั้งยังรับผิดชอบต่อ
พัฒนาการของนักเรียน ส่วนขั้นตอนสำคัญของกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างทีม จะเริ่มสร้างทีมอย่างไร เลือกใครเป็น
ทีมงาน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดปัญหาที่แท้จริง ให้ครูเริ่มจากปัญหาที่ครูพบส่วนใหญ่ที่
เป็นปัญหาของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการแก้ไขและแบ่งหน้าที่ของแต่ละคน
รวมทั้งหาวิธีการแก้ไข ขั้นตอนที่ 4 ลงมือปฏิบัติตามแผน ลงมือปฏิบัติ ลองผิดลองถูก
ขั้นตอนที่ 5 สนทนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ แสดงความเห็นร่วมกันว่า ปัญหาที่เลือก
และนำวิธีแก้ไขไปใช้นั้นสามารถใช้ได้จริงหรือไม่

ผู้วิจัยได้มีโอกาสลงพื้นที่โรงเรียนในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงหลายครั้ง จากการ
สังเกตพบว่า การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ ยังเป็นลักษณะดั้งเดิม
เช่น ผู้บริหารและครูต่างทำหน้าที่ มีการรวมตัวและเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นฐานวัฒนธรรม
ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรน้อยมาก และยังมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะ
การสอนแบบบรรยาย สอนตามเนื้อหาในหลักสูตร ไม่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น
ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดย
มีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงของเครือข่ายอุดมศึกษาจึงเกิดแนวคิดที่จะนำ
กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาพัฒนารูปแบบการสร้างครูมือ
อาชีพในยุคดิจิทัล เพื่อผู้ประกอบการอาชีพครูทุกคนได้พัฒนาตนเองให้ก้าวสู่ความเป็นครู
มืออาชีพ รวมทั้งพัฒนาผู้เรียน สังคมและคุณภาพการศึกษาของประเทศชาติให้

เจริญรุ่งเรือง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและมีความทัดเทียม สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล ด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยการใช้เครื่องมือวิจัยในลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

ระยะที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการใช้เครื่องมือวิจัยในลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนหรือครูหัวหน้าสายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มของ 5 โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ได้แก่ โรงเรียนบ้านใหม่หนองหอย โรงเรียนบ้านทรายมูล โรงเรียนวัดศรีล้อม โรงเรียนบ้านปากเหมืองและโรงเรียนบ้านห้วยส้ม

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหาร 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน ครูผู้สอนหรือครูหัวหน้าสายวิชาการโรงเรียนละ 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มของ 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน รวมจำนวนทั้งหมด 50 คน

ระยะที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาหรือผู้แทนจากเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 และมีประสบการณ์ด้านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาครูมืออาชีพ จำนวน 11 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการจัดประชุมกลุ่มย่อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายเป็นเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

2. การนัดหมายกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

3. การนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และจัดการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยกร่างรูปแบบและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

4. การนำข้อมูลที่ได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปผลงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์จากเนื้อหาบันทึกผลการประชุมกลุ่มและสรุปข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข แปลผลแล้วนำเสนอในประเด็นสำคัญ

ผลการวิจัย

1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า สถานภาพ

ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 36 คน คิดเป็นร้อยละ 72 มีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ตำแหน่งงานปัจจุบันเป็น ครูผู้สอน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ประสบการณ์การทำงาน 1-9 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52 โรงเรียนที่สังกัด 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดศรีล้อม โรงเรียนบ้าน ห้วยส้ม โรงเรียนบ้านปากเหมือง โรงเรียนบ้านใหม่หนองหอยและโรงเรียนบ้านทราย มูล

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ =3.19; S.D.=0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นครู ($\bar{X}$ =4.32; S.D.=0.58) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X}$ =4.34; S.D.=0.57) อยู่ในระดับ มาก ด้านจริยธรรมคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X}$ =3.12; S.D.=0.99) ด้าน ความสามารถทางวิชาการ ($\bar{X}$ =3.03; S.D.=1.03) และด้านความมีประสิทธิภาพและมี ประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ =2.92; S.D.=1.08) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ =2.35; S.D.=1.27) และด้านวิจัย ($\bar{X}$ =2.30; S.D.=1.26) อยู่ใน ระดับน้อย ดังตารางต่อไปนี้

รายการ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านความเป็นครู	4.32	0.58	มาก
2. ด้านจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ	3.12	0.99	ปานกลาง
3. ด้านความสามารถด้านวิชาการ	3.04	1.03	ปานกลาง
4. ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล	2.35	1.27	น้อย
5. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.34	0.57	มาก
6. ด้านความมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล	2.92	1.08	ปานกลาง
7. ด้านวิจัย	2.30	1.26	น้อย
รวม	3.19	0.88	ปานกลาง

ตาราง 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.11; S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ครูขาดทักษะด้านการวิจัยในชั้นเรียนและการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสารการทำงาน ($\bar{X}$ =4.46; S.D.=0.61) (2) ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและครูขาด ทักษะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ =4.20; S.D.=0.64) (3) ครู

ยังใช้วิธีสอนแบบเดิมไม่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.18$; S.D.=0.66) (4) ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิของตนเองและ ครุมีไม่เพียงพอ ($\bar{X}=4.12$; S.D.=0.77) (5) ครุมีภาระงานมาก ($\bar{X}=4.12$; S.D.=0.77) (6) ครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X}=3.88$; S.D.=0.80) (7) ครูไม่สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ได้ ($\bar{X}=3.82$; S.D.=0.63) ดังตาราง 2

รายการ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ครูขาดทักษะด้านการวิจัยในชั้นเรียนและการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารการทำงาน	4.46	0.61	มาก
2. ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและครูขาดทักษะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.20	0.64	มาก
3. ครุยังใช้วิธีสอนแบบเดิมไม่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ	4.18	0.66	มาก
4. ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิของตนเองและครุมีไม่เพียงพอ	4.12	0.77	มาก
5. ครุมีภาระงานมาก	4.12	0.77	มาก
6. ครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน	3.88	0.80	มาก
7. ครูไม่สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ได้	3.82	0.63	มาก
รวม	4.11	0.70	มาก

ตาราง 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาของการพัฒนาครุมีอาชีพในยุคดิจิทัล

2) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครุมีอาชีพในยุคดิจิทัล ด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 พบว่า รูปแบบที่ได้ คือ POSES TEACHER ซึ่งประกอบด้วย 1) P (Principle) หลักการ คือ การพัฒนาครุมีอาชีพในยุคดิจิทัลด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) O (Objective) วัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อพัฒนาครุมีอาชีพในยุคดิจิทัลโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (2) เพื่อสร้างกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติ 3) S (System) ระบบกลไกการพัฒนารูปแบบครุมีอาชีพ ได้แก่ 3.1 T: Teacher (ความเป็นครู) คือ (1) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู (2) มีความรัก เมตตาเอื้ออาทร เป็นกัลยาณมิตร (3) มีทักษะในการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (4) เป็น

โค้ช ที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (5) มีการพัฒนาตนเองอยู่ 3.2 E: Ethics (จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ) คือ (1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละ อดทน มุ่งมั่นทำงาน (2) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (3) มีคุณธรรมจริยธรรม สืบทอดวัฒนธรรมและมารยาทในการใช้สื่อดิจิทัล (4) จัดกระบวนการเรียนรู้โดย สอดแทรกคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม (5) ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ ลบล้างคหฺนศาสนาอื่น 3.3 A: Academic (ความสามารถด้านวิชาการ) คือ (1) มีความรู้จริงในศาสตร์การสอนและเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่าง บุคคลของนักเรียนเป็นอย่างดี (2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับบริบท และศักยภาพผู้เรียน (3) จัดการเรียนรู้ภายใต้ระบบนิเวศที่เหมาะสมให้นักเรียนบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ (4) สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่ หลากหลาย (5) ริเริ่มที่จะสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของตนเองที่มีประสิทธิภาพ 3.4 C: Computer & Digital Technology (คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล) คือ (1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีดิจิทัล (2) มีทักษะในการ เข้าถึง การเลือกใช้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามภาวะการเปลี่ยนแปลง (3) สามารถจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (4) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล (5) รู้เท่าทันสื่อและให้คำปรึกษา เสนอแนะแก้ปัญหาให้นักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีดิจิทัลได้ อย่างมีประสิทธิภาพ 3.5 H: Human Relationship (การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) คือ (1) มีทัศนคติที่เปิดกว้างคิดเชิงบวก (2) มีทักษะติดต่อสื่อสารประสานงาน การจัดการ อารมณ์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และมีการบูรณาการข้ามศาสตร์ (4) มีบุคลิกที่เป็นมิตร อ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติ ผู้อื่น (5) ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน พัฒนาการศึกษาศึกษาของโรงเรียน นักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 3.6 E: Efficiency & Effectiveness (ความมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล) คือ (1) มีทักษะกระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ การ พัฒนาการศึกษาศึกษาของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (2) บริหารจัดการ งานและพัฒนาตนเองในทุกด้านได้อย่างเหมาะสม (3) มีทักษะในการเลือกใช้ ผลิตสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (4) ได้รูปแบบการ พัฒนาครูมืออาชีพที่เหมาะสม มีครูมืออาชีพเกิดขึ้นในโรงเรียน และโรงเรียนใช้ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนจนกลายเป็นวัฒนธรรม (5) มีระบบการกำกับ ติดตาม วัดและประเมินผลและ สะท้อนคิดเป็นเชิงประจักษ์ชัดเจน 3.7 R: Researcher (การเป็นนักวิจัย) คือ (1) นำ

ผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพดี (2) มีความรู้ความเข้าใจระบบการวิจัยในชั้นเรียน (3) สามารถสร้างนวัตกรรมพื้นฐานจริยธรรมจรรยาบรรณนักวิจัย (4) สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและนักเรียนได้ (5) นำผลงานวิจัยมาประยุกต์ใช้หรือช่วยเหลือผู้อื่นต่อไปได้ 4) E (Evaluation) การวัดและประเมินผล คือ (1) คุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของโมเดล (2) กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 5 ด้าน (3) ประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (4) สะท้อนคิดผลของการวัดประเมินผล และ 5) S (Success) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ (1) ครูเปิดใจเต็มใจพร้อมรับการพัฒนา (2) ผู้บริหารเห็นความสำคัญให้การสนับสนุน เป็นโค้ชภายในให้ครูและจัดหาผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเป็นที่ปรึกษาให้ด้วย (3) ครูมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (4) มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน เช่น หลักการ นโยบาย เป้าหมาย พันธกิจ (5) มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ สมรรถนะของครูด้านการวิจัยและด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากครูขาดทักษะด้านการวิจัยและทักษะการนำเทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน และการจัดการเรียนการสอน หรืออาจให้ความสำคัญน้อยไปในการนำวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน กอปรทั้งไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย โรงเรียนมีอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ และครูยังยึดติดอยู่กับการสอนแบบเดิมที่เน้นครูเป็นสำคัญ นักเรียนไม่มีส่วนร่วม สอนโดยใช้แบบเรียนประกอบกับแผนการสอนหลักที่กระทรวงได้กำหนดไว้ มีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกน้อยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์ (2560) ได้ศึกษาสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนเปลี่ยนสมรรถนะพบว่าปัญหาของครูผู้สอนในปัจจุบันมี 2 ประการ คือ 1) ครูยังคงใช้รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม และ 2) ครูผู้สอนขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู สำหรับสมรรถนะของครูผู้สอนมี 7 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3) สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ 4) สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ 5)

สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6) สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม และ 7) สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทางยุคดิจิทัล เช่นเดียวกันกับงานของวนิดา ภูขำนิ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: กรณีโรงเรียนบ้านนาตาลคำข้าพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่ขาดไม่ได้คือ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) การวิจัยเพื่อการพัฒนาผู้เรียน 3) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพครูต้องฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ พัฒนาวิชาชีพครูและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน การผลิตคนที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการแข่งขันตรงตามความต้องการของประเทศ

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาดังข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครูขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านวิจัย ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังค้นพบว่า สื่อเทคโนโลยีที่นำมาใช้มีไม่เพียงพอและล้าสมัย ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ทำให้ครูขาดแรงจูงใจ ซึ่งชาวนุเดช วีรกุล (2552) ได้กล่าวว่า ควรให้ความสำคัญเรื่องแรงจูงใจ ซึ่งเป็นสิ่งโน้มน้าวใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อมั่นและความพยายามที่จะกระทำและคงไว้ซึ่งการกระทำนั้น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกันกับสุวัจน์ ศรีสวัสดิ์ (2556) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ปัญหาที่พบ คือ ครูมีภาระงานมาก ซึ่งไม่สมดุลกับการใช้เทคนิคการสอนการคิดวิเคราะห์ในศตวรรษที่ 21 เวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาครูมีน้อยเกินไป ขาดการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาครูอย่างเพียงพอ ขาดการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง และคู่มือการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เข้าใจยาก โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาในทุกด้าน เช่น ควรกำหนดเวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาครูให้เหมาะสม ควรมีการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาครูอย่างเพียงพอ และควรส่งเสริมให้ครูจัดการสอนแบบทีมเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ให้เด็ก อันจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาไทยให้ทัดเทียมนานาชาติได้

2) ผลการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลซึ่งได้จากการประชุมกลุ่มย่อยของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการพัฒนาช่วยให้ได้รูปแบบในลักษณะที่เรียกว่า POSES TEACHER ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่ 1) P: Principle

(หลักการ) 2) O: Objective (วัตถุประสงค์) 3) S: System (ระบบกลไกการพัฒนา รูปแบบ) 4) E: Evaluation (การวัดและประเมินผล) 5) S: Success (เงื่อนไข ความสำเร็จ) และพัฒนารูปแบบภายใต้คุณลักษณะของครูมืออาชีพ 7 ด้าน ได้แก่ 1) T: Teacher (ความเป็นครู) 2) E: Ethics (จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ) 3) A: Academic (ความสามารถด้านวิชาการ) 4) C: Computer & Digital Technology (คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล) 5) H: Human Relationship (การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) 6) E: Efficiency & Effectiveness (ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล) 7) R: Researcher (การเป็นนักวิจัย) ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างทีม ขั้นตอนที่ 2 กำหนด ปัญหา ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการแก้ไข ขั้นตอนที่ 4 ลงมือปฏิบัติตามแผน และขั้นตอนที่ 5 สนทนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ ทั้งนี้ การได้รูปแบบในลักษณะดังกล่าวนี้ สืบเนื่องจากข้อค้นพบในระยะแรกของการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะของครูด้านการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการวิจัยมีปัญหามากที่สุด ฉะนั้น ควรมีการพัฒนากระบวนการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลภายใต้คุณลักษณะครูมืออาชีพเพื่อให้ครูมีสมรรถนะเพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญของการศึกษา เป็นผู้จัดการเรียนการสอน มีส่วนในการพัฒนาสังคม และควรมีรูปแบบการพัฒนาที่ชัดเจน สามารถนำมาพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพให้มีคุณลักษณะเพียบพร้อมในทุกด้านอย่างน้อย 7 ด้านดังกล่าว สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2559) และพิณสุตา สิริธรรังศรี (2557ก; 2557ข) ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า ครูมืออาชีพควรมีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะในการให้การศึกษา เอาใจใส่ดูแล อบรมศิษย์ให้มีความประพฤติดี วางตัวดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งพัฒนาตนเองและศิษย์ให้มีทักษะการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง สามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้ ทำนองเดียวกับบอดิพร เกิดเรือง (2560) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบหลักของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 4 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับดิจิทัล 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ 4) ผลผลิตที่มีคุณภาพสูง ซึ่งการเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคดิจิทัลต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิต การเน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการค้นคว้าด้วย

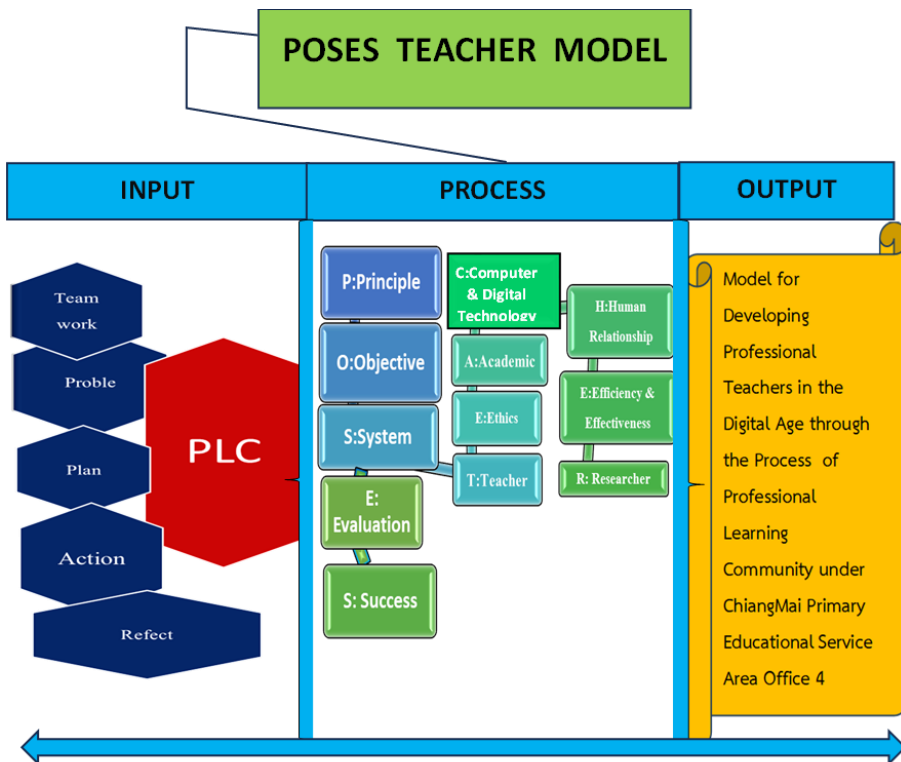
ตนเองโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ตามหลักสูตร และมุ่งการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูการพัฒนาการมากกว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องคำนึงถึงการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เน้นการสร้างสรรคปรับแต่งการเรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน เน้นการใช้เครือข่ายออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนพบประสบการณ์จริง เนื้อหาการเรียนรู้ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ สามารถสร้างองค์ความรู้ แบ่งปันความรู้และเนื้อหาผ่านเครือข่ายออนไลน์ และส่งเสริมความรู้ในโลกแห่งการทำงานมากขึ้น

นอกจากนี้ จากการสังเกตยังพบว่า การทำงานของครูและผู้บริหารในโรงเรียนยังเป็นลักษณะแยกกันทำหน้าที่ของตนเอง ขาดการร่วมมือรวมพลังกันในการพัฒนา และแก้ปัญหาร่วมกัน จึงมีผลให้การพัฒนาครูไม่ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่โรงเรียนหลายครั้งในโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า ส่วนใหญ่การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนยังเป็นลักษณะดั้งเดิมและมีปัญหาทางด้านการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียน รวมถึงสมรรถนะของครูอีกหลายด้าน เช่น ขาดทักษะความสามารถทางการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และยังมีการสอนแบบบรรยาย สอนตามเนื้อหาในหลักสูตร ไม่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ฯลฯ ครูขาดโอกาสการได้รับการพัฒนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการนำกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางอาชีพในโรงเรียนไปใช้พัฒนาครูจะช่วยเหลือปัญหาและตอบสนองความต้องการของครูจนพัฒนาเป็นครูมืออาชีพ แต่ทั้งนี้องค์กรควรมีความพร้อมทุกด้าน ผู้บริหาร ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมมือ ร่วมใจกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร สอดคล้องผลการวิจัยของนันท์นภัส ชัยสงคราม (2561) ที่พบว่า การดำเนินการในรูปแบบ กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางอาชีพ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีผลดีทั้งต่อนักเรียนและครูผู้สอน ในแง่ผลดีต่อครูผู้สอน เช่น ครูจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงาน และครูจะมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุพันธกิจ รวมทั้งยังรับผิดชอบต่อการพัฒนาการของนักเรียนด้วย

องค์ความรู้จากงานวิจัย

รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4

เรียกว่า POSES TEACHER มีส่วนประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ 1) P: Principle (หลักการ) 2) O: Objective (วัตถุประสงค์) 3) S: System (ระบบกลไกการพัฒนา รูปแบบภายใต้คุณลักษณะครูมืออาชีพ 7 ด้าน ได้แก่ 3.1 T: Teacher (ความเป็นครู) 3.2 E: Ethics (จริยธรรมคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ) 3.3 A: Academic (ความสามารถด้านวิชาการ) 3.4 C: Computer & Digital Technology (คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล) 3.5 H: Human Relationship (การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) 3.6 E: Efficiency & Effectiveness (ความมีประสิทธิภาพและความสำเร็จ) 3.7 R: Researcher (การเป็นนักวิจัย) 4) E: Evaluation (การวัดและประเมินผล) และ 5) S: Success (เงื่อนไขความสำเร็จ) ดังภาพ 1

ภาพ 1 การพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลด้วยกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สรุป

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา รวมถึงการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน 7

ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนักวิจัย และด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาการพัฒนาครูมืออาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ปัญหาครูขาดทักษะด้านการวิจัยและการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการทำงานอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ขาดทักษะการใช้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ครูยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ครูสอนไม่ตรงวุฒิ มีการะงานมาก ขาดแรงจูงใจในการทำงาน และไม่สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลทำให้ได้รูปแบบเรียกว่า POSES TEACHER ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ 1) P: Principle (หลักการ) 2) O: Objective (วัตถุประสงค์) 3) S: System (ระบบกลไกการพัฒนารูปแบบ) ได้แก่ 3.1 T: Teacher (ความเป็นครู) 3.2 E: Ethics (จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ) 3.3 A: Academic (ความสามารถด้านวิชาการ) 3.4 C: Computer & Technology Digital (คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล) 3.5 H: Human Relationship (การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) 3.6 E: Efficiency & Effectiveness (ความมีประสิทธิภาพและความสำเร็จ) 3.7 R: Researcher (การเป็นนักวิจัย) 4) E: Evaluation (การวัดและประเมินผล) และ 5) S: Success (เงื่อนไขความสำเร็จ)

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ. *วารสารสถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 12 (2), 47-63.
- ชาญเดช วีรกุล. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจการปฏิบัติงานกับขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 5 (จังหวัดอุบลราชธานี). *วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.
- ชูเกียรติ ไชยทวีวัฒน์กุล. (26 มีนาคม 2563). *การศึกษาไทยในยุคดิจิทัล*. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2565, จาก <http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=384>
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นันทน์ภัส ชัยสงคราม. (2561). การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิณสุตา สิริธรรังศรี. (2557ก). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิณสุตา สิริธรรังศรี. (2557ข). รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วนิดา ภูขำนิ และคณะ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: กรณีโรงเรียนบ้านนาตาลคำข้า. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 11 (3), 155-169.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2556). แนวคิดในการสร้างมาตรฐานวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันข้าราชการพลเรือน.
- สุธาสินี แม้นญาติ. (2564). การพัฒนารูปแบบโค้ชสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู. 1 (2), 194-211.
- สุวัจน์ ศรีสวัสดิ์. (2556). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดิพร เกิดเรือง. (2560). การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 6 (1), 173-184.